אנגעפירט פונ'ם לערער פארבאנד פון די אידישע וועלטלאכע שולן אין וויניפעג

דאס לעבן פון א גענזל

פון י. מעצקער

דער שניי איז נאך געלעגן א ווייסער איבער'ן גאנצן טאל, דער טייך איז נאך געווען האלב פארפרוירן, און די ווייסע גאנז מיט'ן שווארצן פלעק אויפ'ן האלז האט שוין דערפילט דעם ריח פון שפראָצנדיקן גראז און א שטילע אהיים געלאפן אויסווארימען אירע אייער.

א גאנצע וואך איז זי א רואיקע אפּגעזעסן אויף דער נעסט און מיט מוטערלאכער געטריישאפט געווארימט אונטער זיך אירע פערצן אייער. און פונקט צו דער וואך, אין א פראסטיקן פארנאכט, ווען די טיר פון איר קאמער איז געווען אן אפענע, האט זי פלוצלונג דערהערט דאס קול פונ'ם גאנער, וואס האט זיך א פארביינקטער, איינער אליין ארומגעדרייט פון הויף צו הויף. דעם גאנערס קול האט זי באאומרואיקט, גלייך ווי זי וואלט זיך איצט מיטאמאל דערמאנט אן די פריילאכע ווינטער-טעג אויפ'ן וואסער, ווען זי מיט'ן גאנער פלעגן זיך אפּטיילן פון דער גאנצער סטאדע גענז, אליין אויסשווימען העט ווייט, און זיך פארזוימען ביז אין דער שפעטער נאכט אריין. זי האט זיך אויפגעשטעלט אויף די הייסע אייער, אויסגעצויגן דעם האלז אין דער הויף און מיט א טרוקענעם קול אים אפּגעענטפערט. אויף איר ענטפער איז דער גאנער באלד אויסגעוואקסן לעבן דעם קאמער. די גאנז האט אים נאר דערזעען, האט זי אויסגעטרייסלט אירע פליגל איינגאנצן פארגעסן אן דער נעסט מיט די אייער און ארויסגעלאפן אים באגעגענען.

זיי האבן זיך ביידע צעלאזט אויפ'ן קול, פאר פרייד געפּאטשט מיט די פליגל און איינס צום אנדערן געטוליעט די שנאבלען. נאענט ביים טויער, ווען זיי האבן, שוין האלב פליענדיק, געוואלט זיך אוועקלאזן צום טייך, האט דאס בייזע קול פון דער גאנז'ס באלעבאסטע פאריאגט דעם גאנער און זי אומגעקערט צוריק צו איר נעסט.

יענע נאכט האט די גאנז געליגט נאך אן איי.

א גאנצן אינדערפרי האט זי געקוקט אונטער זיך, מיט איר אויסגעבלייכטן שנאבל געמישט די אייער, גלייך ווי זי וואלט וועלן זיי איבערציילן און זעען צי איז איר איבער נאכט טאקע צוגעקומען נאך אן איי.

צו די פיר וואכן האבן די גענזלאך נאך אין די אייער געלאזט זיך הערן. די גאנז, א פאר'חלש'טע און א צערייצטע, האט א גאנצן טאג אפילו אויף א רגע ניט אפּגעטראטן פון די בריענדיקע אייער, ביז אלע פערצן גענזלאך האבן זיך ארויסגעפיקט פון דער שאלאכץ.

דער גאנז'ס באלעבאסטע האט עטלאכע מאל איבערגעציילט די גענזלאך, א פארוואונדערטע, באטראכט דאס פופצעטע איי אנטקעגן דער זון, און צוזאמען מיט דער נעסט עס ארויסגעווארפן אויפ'ן מיסט.

* * *

אין די צוואָרימטע פרילינג טעג האבן עטלאכע הינער מיטאמאל אנגעהויבן קוואקען, און זיך אויפגעהערט לייגן. די גרעסטע צוויי פון זיי האט זי ארויפגעזעצט אויף הינערשע אייער און די איבעריקע האט זי מיט געוואלט גענומען ארויסשלאגן דאס עקשנות צו ווערן מוטער. מער ווי אלע האט זיך איינגעשפארט א קליינע געלע הון. זי איז פון טאג צו טאג איינגעדארטער געווארן און פארלוירן די פעדערן מיט'ן גאנצן פוך. וואו זי האט נאר דערטאפּט עפּעס א קיילעכדיקע זאך האט עס געמעגט זיין א קארטאפל, צי א שטיינדל, האט זי שוין צונויפגעשלעפּט עטלאכע שטרוי, עטלאכע פעדערן און זיך באזעצט ווי אויף א נעסט. וויפל מאל מען האט זי נישט אוועקגעיאגט, און וויפל מאל מ'האט זי ניט אפּגעגאסן מיט קאלטער וואסער, איז זי אלץ געבליבן ביי אירן.

מיט אמאל איז די געלע הון פארפאלן געווארן. דער באלעבאסטע איז איינגעפאלן, אז זי זיצט א פאר'עקשנ'טע ערגעץ אין א ווינקל, ס'איז איר אבער ניט איינגעפאלן, אז זי האט, אין מיסט, דערטאפט דאס הייסע איי וואס זי האט נאר וואס ארויסגעווארפן.

און פלוצלונג האט זי זיך ווידער באוויזן. אן אנגעבלאזענע, א שטאלצע, דעם עק צעשפרייט, ווי א פאכער, האט זי מיט גענוצעטע טריט געשפאנט אנטקעגן דער זון. זי האט גערופן מיט א קוואקישן קול, גלייך ווי א מחנה הינדעלאך וואלט איר נאכגעגאנגען און זיך אלעמאל אויסגעדרייט צו א קליין באשעפעניש, וואס האט מיט זיין קורצן און קרומען העלזל גאר ניט אויסגעזעען ווי א גענזל.

עטלאכע טעג האט די געלע הון ארומגעפירט דאס גענזל איבער'ן הויף. זי האט געפונען פאר אים קערנדלאך און ווערים, און געוויזן ווי אזוי אפּצושארן דעם שנאבל אן דער ערד. זי האט עס געפּרואווט לערנען ווי צו פארפלען זיך אין מיסט. דאס גענזל האט אפילו איינמאל איר ניט געפּרואווט נאכמאכן. עס האט געפלאנטערט מיט די דריבנע שווארצע פיסעלאך, געקוקט ארום זיך מיט מידע, האלב פארמאכטע אויגעלאך, און מיט א דין פּישטשענדיק קול געגרילצט איר אין די אויערן.

און אין איין אינדערפרי איז די געלע הון מיט אמאל געווארן גאר אן אנדערע. זי האט אויפגעהערט קוואקען, זיך אויפגעהערט בלאזן, מיט פרעמדקייט געקוקט אויפ'ן גענזל וואס איז איר נאכגעגאנגען און עס גענומען פארטרייבן פון זיך. אלעמאל האט זי מיט איר שפיצביקן שנאבל א פּיק געטאן אין דעם קורצן און קרומען העלזל. דאס גענזל מיט א צעבלוטיקטן העלזל האט אלעמאל אפּגעטראטן און אלעמאל צו איר ווידער אונטערגעלאפן. אזוביז ס'האט פון שטארקן ווייטיק זיך שוין נישט געקאנט האלטן אויף די פיס און ערגעץ אונטער א וואנט זיך צוגעזעצט.

* * *

די פערצן גענזלאך זיינען נאך צוויי טעג אלט געווען האט די גאנז, די מאמע זייערע, זיי שוין אוועקגעפירט צום טייך און צום צענרינגען טאל. זיי זיינען געוואקסן פון מינוט צו מינוט און דער פוך זייערער איז געווארן גדיכטער און ווייסער. קיינער האט ניט געטארט צו זיי צוטרעטן. קוים איז עמיצער צו זיי נאָענט צוגעקומען האט די מאמע זייערע, נאר ווי א שלאנג, אויסגעצויגן איר האלז אויף דער ערד און געווארנט — ס-ס-ס-ס — טרעט אפּ פון מיינע קינדער. האט ווער ניט געפאלגט איר ווארנונג, האט זי מיט אירע קליינע און געדיכטע זעגציינדלאך געביסן וואו זי האט נאר געטראפן.

פאר'ן גענזל מיט'ן קורצן און קרומען העלזל איז ניט געווען ווער עס זאל זיך אננעמען. די געלע הון האט עס צעביסן און אליין איז זי אוועק צווישן די הינער.

פארנאכט צו, ווען דאס גענזל איז אביסל צו זיך געקומען האט זיך עס צום ערשטן מאל אליין אוועקגעלאזט צו דער קאריטע מיט וואסער. נאך פון דער ווייטנס האט עס דערהערט דאס פריילאכע קול פון די גענזלאך וואס זיינען נאר וואס אנגעקומען פונ'ם וואסער.

דאס קול זייערס האט דאס גענזל ווי א מאגנעט צוגעצויגן. ביי דער קאריטע האט זיך עס אויסגעמישט מיט זיי אלעמען און אויף א רגע פארגעסן דעם ווייטיק פונ'ם צעבלוטיקטן האלז. די אלטע גאנז האט עס באלד אבער דערזעען, א פארוואונדערטע פון דער זייט עס באטראכט און מיט עטלאכע לייכטע בים עס אוועקגעיאגט. דאס גענזל איז באלד וויי-דער אונטערגעקומען און ניט ווייט פון דער קאריטע זיך אוועקגעשטעלט גריזשען א שטיקל בוראק, וואס עס האט דארטן געפונען. איצט איז ניט נאר די אלטע גאנז נאר אויך די יונגע גענזלאך עס באפאלן, פונ'ם מויל ארויסגעריסן דאס שטיקל בוראק און אויפסניי עס צעבלוטיקט.

עטלאכע טעג זיינען אוועק ביז דאס גענזל האט זיך צוגעוויינט צו הערן דאס קול פון די גענז און ניט צו צוקומען צו זיי. אין די עטלאכע טעג איז דאס לייב אירם איינגאנצן צעביסן געווארן און האט אויסגעזעען ווי איין בלוטיקע וואונד. פון א ווינקל וואו עס איז גאנצע טעג אליין אפּגעזעסן, האט עס יעדן פארנאכט געזעען די אויסגעבאדענע ווייסע גענזלאך. פון דער ווייטנס האט זיך עס צוגעהערט צו זייער פריילאך קול ביז עס איז פינסטער געווארן. דערנאך האט זיך עס שטילערהייט אריינגעשארט אין הינערשטאל און דארט פון בייסעניש, מיט'ן שנאבל אליין זיך אויסגעפליקט דאס לעצטע ביסל פוך.

די גענזלאך זיינען גרויס געווארן. דאס גענזל מיט'ן קורצן און קרומען העלז איז כמעט גארניט געוואקסן. אין דער צייט ווען אלע פערצן האבן אויף זיך שוין געהאט פעדערן, פונקט ווי אלטע גענז, האט דאס גענזל נאך קיין איינציקע פעדער אויף זיך ניט געהאט, נאר פענקעס קורצע האבן ארויסגעשטעקט פון אירע פליגל גאר ווי ביי אן אפּגעפליקטער גאנז.

דורשטיק מיט אן איינגעדארטן שנאבל איז עס אבגעזעסן די הייסע זומער-טעג ביי דער קארעטע, וואס די זון האט זי אלעמאל אויסגעטריקנט און מיט פארמאכטע אויגן געווארט אויף וואסער. אין א רעגן האט דאס גענזל אויפגעלעבט. עס האט זיך געהאלטן אין איין באדן און אפילו געפּרואווט שווימען אין די בלאטיקע ניט טיפע אנגעגאסענע גריבלאך.

איינמאל אין א רעגן איז עס נאכגעלאפן א ריטשקעלע אזש ביז אויפ'ן וועג ארויס. דארט ביים וועג האט עס פון דערווייטנס צום ערשטן מאל דערזעען דעם גרינעם טאל מיט'ן טייך, וואו סטאדעס גענז האבן זיך געפּאשעט, ארומגעשוואוימען און זיך געבאדן.

דאס גענזל איז אין איין אטעם אוועק צום טייך. ביים ברעג האט עס אויף א רגע זיך אפּגעשטעלט, באטראכט דאס שפיגלדיקע וואסער און ביסלאכווייז גענומען ארומשווימען.

אזא טאג האט דאס גענזל נאך קיינמאל ניט געהאט. עס האט ניט געזעען ווי אלע גענז האבן פון דער זייט געקוקט אויף איר ברודיקן נאקעטן לייב און אויף איר קורצן און קרומען האלז. עס האט ניט געזעען ווי זיי האבן אלע זיך אפּגערוקט פון איר. דאס גענזל איז געווען פארנומען מיט זיך אליין. אזא ברייט קלאר וואסער, און אזא ווייכער גרינער טאל. וואס האט עס דען ניט פארפירט אויפ'ן וואסער? עס האט געטרונקען און געטרונקען, זיך געוואשן און געוואשן, געפּאטשט מיט די נאקעטע פליגל און אלע מאל געגרעוועט. עס האט אפילו ניט געזעען ווען ס'איז נאכט געווארן. ערשט ווען ס'איז שוין געווען גוט פינסטער, איז עס ארויס אויפ'ן גראז, זיך גוט אנגעפּאשעט און שוין דארט געבליבן נעכטיקן. אויפ'ן הויף האט דאס גענזל קיינעם ניט אויסגעפעלט, האט עס אפילו איבער נאכט געמעגט אויסבלייבן, איז עס קיינער ניט געגאנגען זוכן.

* * *

דעם גאנצן זומער האט דאס גענזל אפּגעלעבט גאנץ אליין. עס האט זיך ארומגעשפּילט אויפ'ן וואסער, זיך געפּאשעט אין גראז, אדער אזוי זיך געזעסן מיט פארמאכטע אויגן אנטקעגן דער זון, און שטילערהייט צו זיך אליין גערעדט.

מיט'ן וואקסן האט דאס גענזל שוין קיינמאל ניט אנגעיאגט די איבעריקע גענז אבער פון שטענדיק זיין אויפ'ן וואסער, האט זיך עס אין א גאר קורצער צייט אנגעטאן אין אש-גרויע פעדערן. באוואקסן מיט פעדערן, האט דאס גענזל אויסגעזעען פונקט ווי א קינד וואס האט זיך פארשטעלט אין די קליידער פון א דערוואקסענעם, און די גענז האבן עס איצט נאך מער אויסגעמיטן.

ס'איז אונטערגעקומען דער הארבסט. דאס גענזל האט אויפסניי זיך פארביינקט נאך די יונגע גענז, וואס האבן, איצט שוין מיט דערמוזעלבן קול וואס די אלטע, פריילאכע זיך געלאזט הערן, מיט אן אראפּגעלאזטן קאפּ האט זיך עס ארומגעדרייט אין וויאנענדיקן גראז און פון איינזאמקייט אלעמאל צו זיי אריבערגערופן. עס האט אבער קיינער ניט צוריקגעענטפערט.

איינמאל האט עס דערזעען א מחנה ווילדע גענז פליען. זיי זיינען געפלויגן אזוי נידעריק אז דאס גענזל האט זיי געקאנט גוט זעען און הערן זייער קול. עס האט אויפגעהויבן דעם קאפּ, צעשפּרייט די פליגל און עטלאכע מאל צו זיי ארויפגערופן מיט זיין הייזעריק יונגן קול, גלייך ווי עס וואלט זיך ביי זיי געבעטן זיי זאלן עס מיטנעמען. די ווילדע גענז האבן אפילו ניט אראפּגעקוקט, נאר אין א לאנגער שורה זיך ווייטער געפלויגן.

ביסלאכווייז האט דאס גענזל אנגעהויבן אראפּלאזן די פליגל. ווען דער ערשטער שניי איז אויסגעפאלן, האט עס ביידע פליגל שוין ארומגעשלעפט אויף דער ערד. גענז, ווייסע, פונקט ווי דער אויסגעפאלענער שניי, האבן מיט רויטע פיס און רויטע שנאבלען ארומגעפּאטשט אין וואסער, און דאס גענזל, אויסגעמאגערט און פארפראָרן, איז געזעסן אין א ווינקל און גע'גוסס'ט.

שפעטע ביינאכט, ווען אלע גענז זיינען שוין געווען אין דער היים, און וועלכע פון זיי האבן געהאלטן אין אפּלייגן זייערע ערשטע אייער, האט דאס גענזל, מיט די פיס ארויף, זיך ערגעץ אוועקגעלאזט מיט'ן שטילן וואסער.

דאס גענזל האט קיינעם ניט אויסגעפעלט, האט עס געמעגט ווי לאנג אויסבלייבן.

—(::)—

קינדער שאפונגען

א פאסירונג פון לעצטן הארבסט

איינמאל א זונטאג אינדערפרי, ווען איך בין אויפגעשטאנען, בין איך צוגעגאנגען צום פענסטער. איך האב געזעען וואס פאר א בלאטע ס'איז איבער נאכט געווארן און האב געטראכט: ווי וועל איך אנקומען אין שול? איך באדיינק זיך, אז איך וועל גאר פארן רייטנדיק אויף אונזער פערד "פרינץ". איך בעט מיין עלטערן ברודער ער זאל מיר העלפן ארויפזעצן זיך אויפ'ן פערד. און ער ענטפערט מיר, הויב זיך גארניט אן מיט פרינצ'ן, ער וועט דיך נאך אינמיטן וועג אראפּוואַרפן אין בלאטע, קענסט דאך אים, אז פאר יעדער קלייניקייט דערשרעקט ער זיך און שטעלט זיך אויף די פאדערשטע פיס. איך ענטפער אים, אז ניט ביי מיר וועט ער דאס טאן, נאר אז איך וועל האבן דאס שטריקל וועל איך אים קירעווען און זיין באלעבאס — ניט ער.

איך גיי אין שטאל און נעם ארויס דאס פערד. מיין ברודער העלפט מיר ארויפצוזעצן זיך אויף אים און דערלאנגט מיר דאס שטריקל אין האנט און האב אוועקגעריטן. איך בין געקומען אין און האב צוגעבונדן פרינצן ער זאל ניט אוועקגיין. איך האב זיך געשפּילט מיט די קינדער ביז דער לערער איז געקומען. ווען מיר האבן אפּגעלערנט האבן די קינדער מיר געהאלפן ארויפזעצן זיך אויפ'ן פערד און איך בין אוועקגעפארן. ווען איך האב אפּגעריטן א פערטל מייל האט זיך פרינץ פאר עפּעס דערשראקן און האט אנגעהויבן שפּרינגען אין דער לופטן. איך האב זיך ארומגעקוקט צו זעען פארוואס ער האט זיך דערשראקן, און איידער איך האב צייט געהאט צו זעען פארוואס ער האט זיך דערשראקן בין איך שוין געלעגן אין בלאטע. איך בין אויפגעשטאנען און געגאנגען אהיים אין דער בלאטע. איך בין אפּגעגאנגען נאך א האלבן מייל און האב דערזעען ווי פרינץ שטייט ביים זייט פון וועג און עסט גראז. איך האב אים אנגענומען פאר'ן שטריקל און בין אוועק אהיים. ווען איך בין אהיימגעקומען פרעגט מיך מיין ברודער: וואס האט געטראפן מיט דיר? ענטפער איך אים: גארנישט, דאס פערד האט מיך נאר אראפּגעווארפן. זאגט ער מיר: און וואס האב איך דיר פריער געזאגט?

חיים גארדאן, 11 יאר.

—(::)—

שאראדעס

שאראדע נומער 32
מיין 1 איז אין פארקויפן ניט אין קויפן,
מיין 2 איז אין האנט און אויך אין וואנט
מיין 3 איז אין רייך און ניט אין גלייך,
מיין 4 איז אין לאך און ניט אין וואך,
מיין 5 איז אין לאנד און אויך אין באנד,
מיין 6 איז אין נעמען און אויך אין געבן
מיין 7 איז אין גארטן און ניט אין דארטן

שאראדע נומער 33
מיין 1 איז אין מאכט און אויך אין וואכט
מיין 2 איז אין מער און ניט אין קלער,
מיין 3 איז אין ערד און אויך אין פערד,
מיין 4 איז אין הארבסט אויך אין פארבסט
מיין 5 איז אין איז און אויך אין ביז,
מיין 6 איז אין קנעט און ניט אין ברעט,
מיין 7 איז אין ווערן און אויך אין קלערן.

שאראדע נומער 34
מיין 1טער איז אין גראז און ניט אין נאז,
מיין 2טער איז אין הימל און ניט אין ערד
מיין 3טער איז אין איז און אויך אין ביז,
מיין 4טער איז אין היטל אויך אין מיטל,
מיין 5טער איז אין קאפּ און ניט אין טאפּ
מיין 6 איז אין היטלען אויך אין מיטלען.

צוגעשיקט פון ברכה ראבינסאן.

די ענטפערס אויף די לעצטע שאראדעס זיינען: נומ. 29, זאנגען; נו. 30, לעבן; נו. 31, פערד.

—(::)—

רעטענישן

1. א קינד העלפט טויטן דער מוטער?
2. אין א שטאל שטייען רויטע קי, קומט אריין א שווארצער אקס און טרייבט ארויס די די קי?
3. א ברייטע מוטער, א הויכער פאטער, א בלינדע טאכטער, א משוגענער איידים, א פלינקער אייניקל.
4. א געדיכטער וואלד, א פוסטע פעלד, צוויי לאמטערנעס, איין גלאק, צוויי ווענט, צוויי שנירלאך מיט גרעט. דער באלעבאס באדט זיך.

צוג. פון ג. טשארטקאוו וואנקאווער

פופציק יאר אידישער ישוב אין וויניפעג און מערב קאנאדע

— און —

20 יאר "דאס אידישע ווארט"

עס איז ניט קיין צוויי באזונדערע טערמינען. עס איז צוויי טערמינען אבער מיט א זייער נאענטער שייכות איינער צום אנדערן.

דאס אידישע וויניפעג מיט דער אידישער מערב קאנאדע האבן געמאכט "דאס אידישע ווארט" ווי אזעלכעס. אבער מען קאן זאגן, אז "דאס אידישע ווארט" האט אויך ביי־געשטייערט אין מאכן וויניפעג און מערב קאנאדע ווי אזעלכעס. די רעדאקציע פון "דאס אידישע ווארט" נעמט אויף זיך צו שילדערן "די גאנצע צוואנציק יאר "דאס אידישע ווארט"". און איר, אלע אונזערע לעזער, נעמט אויף זיך צו שילדערן די פופציק יאר וויניפעג און מערב קאנאדע, און עס וועט זיין א שותפותדיק וואונדערבאר ווערק, געזאמלט אין א יובליי בוך.

שיקט אונז צו אייערע דאקומענטאלע מאנוסקריפּטן פון יעדן געשיכטלאכן ווערט מיט וועלכע מיר זאלן זיך קאנען באנוצן פאר דעם יובליי בוך וואס וועט דערשיינען לכבוד דעם צוואנציק יאריקן יובל פון "דאס אידישע ווארט".

זויערער מאגן

איבערפלוס פון זויערקייט איז די פשוט'ע אורזאך פון אומפארדייאונג. עס פאראורזאכט ווייטיק און זויערקייט ארום צוויי שטונדן נאכ'ן עסן. די שנעלע קארעקציע איז אן אלקאליי וואס נעטראליזירט זויערקייט. די בעסטע קארעקציע איז פיליפס מילק אף מאגנעזיא. עס איז פארבליבן סטאנדארד מיט דאקטוירים אין די 50 יאר זינט עס איז ערפונדן געווארן.

איין לעפל פון פיליפס מילק אף מאגנעזיא נעטראליזירט מאמענטאל א סך מאל איר פארנעם אין זויערקייט. עס איז ניט שעדלאך און טעם'לאז און עס ארבעט שנעל. איר וועט זיך קיינמאל ניט פארלאזן אויף גראבע מעטאדען, איר וועט מער ניט ליידן, ווען איר וועט אויסגעפינען ווי שנעל, ווי אנגענעם די דאזיקע בעסטע מעטאדע ארבעט. ביטע לאזט עס אייך ווייזן — איצט.

זייט זיכער צו באקומען דאס ריכטיקע פיליפס מילק אף מאגנעזיא צוגעשריבן פון דאקטוירים פאר 50 יאר צו קארעגירן איבערפלוס זויערקייט. יעדע פלעשל אנטהאלט פולע איינצלהייטן — אין אלע דראג סטארס.

בריוו אין רעדאקציע

צו דער רעדאקציע פון ד. א. וו.

געערטער רעדאקטאר: —

דערלויבט מיר, כ'בעט אייך, למען האמת, ארויסצוזאגן אייניקע געדאנקען אין באצוג צו דער, אזוי צו זאגן, רעצענזיע, וועלכע איז געדרוקט געווארן אין אייער צייטונג לעצטן פרייטאג, איבער דעם פראגראם דורכגעפירט לכבוד דער גראדואירונג פון די קינדער פון דער פרץ־שול. זעלבסטפארשטענדלאך, אז איך וועל דא באהאנדלען דעם פונקט פון דער רעצענזיע, וועלכער איז נוגע דעם נגינה'שן טייל.

דער שרייבער דריקט זיך אויס זייער שארף וועגן דעם אופן ווי אזוי די קינדער האבן באהאנדלט די לידער. וואלט איך כלל ניט "ברוגז" געווען, ווען ער וואלט אן דייטלאך אין וועלכע לידער די קינדער זיינען ניט נאכגעקומען זייערע "הויכע" פאדערונגען. "ריטם, פייער, נשמה, אויסטייטשונג", — דאס זיינען אלץ אלגעמיינע טערמינען מיט וועלכע עס איז ניט קיין "קונץ" ארומצוטראגן יעדן ארטיסט אויף דעם מוזיקאליש־וואקאלן געביט. אין דעם דערפאלג אדער דורכפאל אין דער אויספירונג פון א פראגראם איז זייער אפט אפהענגיק פון זייטיקע אומשטענדן, ווי: אקוסטישע באדינגונגען פונ'ם זאל, ווי אויך פון דעם געמיטס־צושטאנד פון דער פערזאן אדער קאלעקטיוו, וועלכע פירן דורך די פראגראם. נעמען, אבער, גלאט אין דער וועלט אריין, ניט זייענדיק א מומחה לאותו דבר, און שרייבן קריטיק — איז ניט קיין יושר.

אלס דער לערער פון די קינדער וועלכער ווייסט זייערע אלע מעלות און חסרונות, קאן איך מיט א ריינעם געוויסן זאגן, אז ערטערווייז זיינען די קינדער געווען גאנץ דערפאלגרייך אין זייער באהאנדלען פון די לידער. איין זאך איז אפשר יא ריכטיק, און דאס איז: דער געזונגענער מאטעריאל איז אביסל צו ווייט פון דער אויפפאסונג פון א געוויסן סארט קריטיקער און צוהערער, און ווען ער זאל קוקן מיט אביסל מער אפענע אויגן אויף דעם עצם ענין "נגינה אין די אידישע שולן", וואלט ער בעסער פארשטאנען ווי צו געבן אן אפשאצונג. איך, פערזענלאך, געפין זיך ווייניק וואס געטראפן פון די "שארפע" פיילן פון זיין קריטיק, ווייל וואס איך בין בכח אויפצוטאן מיט א קינדער־כאר האב איך שוין ניט איינמאל באוויזן און טאקע מיט קינדער פון דער זעלבער שול. פרינציפּיעל בין איך קיינמאל ניט געניינט צו ענטפערן אויף באמערקונגען, אבער פאראן מאמענטן ווען עס איז נויטיק יא דאס צו טאן...

דער דוועט "בקר קיץ" האט זיך די קינדער ניט איינגעגעבן, אבער צו קומען צו אזעלכע משונה'דיקע באשלוסן ווי די, וועלכע זיינען ארויסגעזאגט געווארן אין דעם דערמאנטן ארטיקל, איז דאך אן אבסורד. ביי אנדערע געלעגנהייטן האבן די קינדער דעם "דוועט" זייער שיין און ריכטיק אויסגעטייטשט, פשוט, ווייל די קינדער האבן דאס פארשטאנען און ווייסן די באדייטונג פונ'ם העברעיאישן טעקסט פונ'ם שיר. וועגן דער מוזיק, וויל איך ניט זיין קיין "מליץ יושר" ווייל פיני מינקאווסקי נויטיקט זיך ניט אין מיין פארטיידיקונג.

דאנקענדיק פאראויס,
אייער, מיט אכטונג,
בנימין בראנשטיין

באמערקונג: —

ב. בראנשטיין האט געוויס דאס רעכט צו פארטיידיקן זיינע כארן און דעם אופן ווי אזוי זיי זינגען אונטער זיין דירעקציע.

מיט מיין רעצענזיע האב איך פאר קיין פאל ניט געמיינט חלילה אימעצן וויי צו טאן — אייך געוויס ניט, מר. בראנשטיין. אבער אייער ענטפער אויף מיין רעצענזיע, למען האמת, איז פארט ניט קיין אמת.

איר שרייבט דאך אליין, אז דער כאר איז בלויז ערטערווייז געווען דערפאלגרייך. און ערטערווייז באדייטעט ניט קיין דערפאלג, און ערטערווייז ווייל ערטערווייז שלעכט איז אויך א גאר גרויסע שטערונג צו פּאלקאמענהייט. הייסט עס, אז דער כאר האט ניט גוט געזונגען, און איך האב רעכט.

דער דוועט "בקר קיץ" גיט איר אויך צו, האט זיך די קינדער ניט איינגעגעבן צו זינגען, און דאס איז וואס איך האב געשריבן איידער איך האב געלעזן אייער ענטפער. אויב זיי האט זיך איינגעגעבן ביי אנדערע געלעגנהייטן צו זינגען דעם דוועט בעסער, האב איך עס ניט געהערט, און דערפאר האב איך עס ניט געקאנט "קריטיקירן" צו זייער שלעכט געזונגען.

איך האב ניט געזאגט, אז "בקר קיץ" איז א שלעכט ליד ווייל עס איז העברעאיש. ווען גוט געזונגען וואלט איך פון דעם ליד הנאה געהאט, פונקט ווי פון אן אפּערע געזונגען אין איטאליעניש. עס איז נאר א פראגע ווי אזוי עס ווערט געזונגען.

צום שלום וואלט איך אייך געוואלט פרעגן:

צי וואלט איר אויך געשריבן אזא בריוול אין רעדאקציע, ווען איך וואלט זיך אפּגערופן צו גונסטן אייער כאר, איך מיין דעם פרץ־שול כאר וואו איר זייט דער אינסטרוקטאר. און פארוואס האט איר ניט אפּגעלייקנט מיין מבינות אויף נגינה ווען איך האב ביי אנדערע געלעגנהייטן געשריבן אז עס איז געווען גוט?

מאריס גוסין

די אינסטאלירונגס פייערונג פון יוגנט פאראיין פאר'ן ארבעטנדן ארץ־ישראל

(פארשפעטיקטער באריכט)

שבת, דעם 17טן מאי, איז פארגעקומען אין ציון זאל די אפיציעלע אינסטאלירונגס פייערונג פון דעם ניי־געגרינדעטן יוגנט קרייז פאר'ן ארבעטנדן א"י. דער קרייז שטעלט פאר זיך די אויפגאבע פון א זעלבסט־אויסבילדונגס קרייז, און אן אלזייטיקע באקאנטשאפט מיט דעם אידישן לעבן אין אלע גלות לענדער, און מיט דעם ניי־געשאפענעם אידישן ישוב און ארבעטס צענטער אין ארץ־ישראל.

ביי אונזער גרעסטער באשיידנהייט מוזן מיר דאך צוגעבן, אז די פייערונג און איר פילזייטיק אינהאלטסרייכע פראגראם האט איבערראשט די אלע — גרויסע אין צאל — אנוועזנדע חברים און געסט. באמת האט דער אוונט פארשאפן אלעמען א גייסטיקן גענוס, ווייל ער איז צונויפגעשטעלט געווארן דורך א געניטער האנט, און אן אויסערגעוויינלאך טאקטפולער פראגראם: די געהאלטענע רעדעס — וועגן די אויפגאבן און צילן פון דערמאנטן קרייז, די באגריסונגען פון פארשיידענע פראמינענטע געסט, די שיינע סאלא געזאנגען און פארלעזונגען פון מים עווערט, ח' מוסטער, פערלמאן, ווינזנטאל און טשערנאוו, די רעקלאמאציע "על השחיטה", פון ביאליק, — פרימאק, — דאס לעבעדיק־סימבאלישע בילד "ארבעט", און די אינהאלטסרייכע לעבעדיקע הומאריסטישע צייטונג, — האט באוויזן דעם אינטעלעקטועלן יוגנטלאכן שאפונגס גייסט, און אנטפלעקט דעם אינדיווידועל אנטוויקלטן מענשן מאטעריאל פון קרייז, וועלכער זאגט פאראויס אן אינטענסיוון צוקונפטיקן דערפאלגרייכן ארבעטס פעריאד.

אויך דער פארוויילונגס קאמיטעט, און די אלע חברים פארדינען אנערקענונג פאר זייער פלייסיקער און ענערגישער ארבעט, וואס האט דערמעגלאכט דעם דערפאלג פון אוונט.

אונזער הארצלאכן דאנק אויך צו דער ציונ. ארגאניזאציע פאר איר גאסטפריינטלאכקייט צו אונז, מיט'ן דערלויבן זיך צו באנוצן מיט'ן לאקאל.

בכלל האט דער קרייז פאר זיין קורצער עקזיסטענץ־צייט שוין באוויזן זיין לעבנס ווירדיקייט אויף דער היגער אידישער גאס, מיט זיינע קולטורעלע ארויסטרעטונגען און ליטעראַרישע אונטערנעמונגען ווי דאס דורכפירן פון א שלום עליכם אוונט, און עטלאכע רעבאטע און אנדערע.

גנ. קופער

Reliance Ink

100 פראצענט קענעדיען
די טינט אויף וועלכער איר קענט זיך פארלאזן.

חנה גאלדשטיין ע"ה

מיר דריקן אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל צו איר מאן און צו דער גאנצער פאמיליע, אין זייער גרויסן פארלוסט. מיר ווינשן זיי געטרייסט צו ווערן און מער קיינמאל פון קיין צער ניט וויסן

מר. און מרס. דזש. שאץ
285 סט. דזשאנס עווע.

חנה גאלדשטיין ע"ה

אונזער טריסט און מיטגעפיל צו אונזער בר. א. גאלדשטיין און פאמיליע אין אייער גרויסן פארלוסט פון אייער ליבער פרוי און מוטער. מיר ווינשן אז די צייט זאל היילן אייערע צעבראכענע הערצער און איר זאלט פארגעסן אויף אייער גרויסן אומגליק.

אינדעפּ. פרי לאָדזש אסס'ן
ש. ריוזקין, סעקרעטער